

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

1 Pääsääntöisesti kannatamme. Kuitenkin muutama huomio kustakin:

Muutosvoima nähdään tässä pääosin uuteen katsovana, toimintaa ja rakenteita uudistavana, muutoksiin motivoivana tekijänä. Se on tärkeää. Yhtä tärkeää on myös kulttuurin voiman tuoma kyky kohdata muutoksia. Kulttuuri kasvattaa henkistä pääomaa, joka jatkuvien muutosten ajassa lisää resilienssiä kohdata muutoksia ja kasvattaa henkistä huoltovarmuutta. Kulttuuri on siis paitsi voima muuttaa, mutta myös voima kohdata muutoksia.

Kulttuurin muutosvoimaan tulisi tavoitteeksi sanoittaa myös lasten ja nuorten kasvava luovuus.

2 Vaikka kulttuurin ja luovan alan mahdollisuudet kehittyä vielä merkittävämmäksi elinkeinoksi ovat suuret, en silti käyttäisi tavoitetilaa kuvaavana terminä "arvostettua perusteollisuutta". Arvostus on toivottavaa, mutta teollisuus sanana viittaa vahvasti aineelliseen toimintaan ja raaka-aineiden jatkojalostamiseen. Aineetonta hyvää tuottavana alana emme löydä tarttumapintaa tai toivottua kunnianhimon tasoa teollisuus-sanaan.

”Tuottavat enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat” Tässä kuntien ja valtion tuki on resursseja. Tässä tulisi erikseen korostaa taloudellisen tuoton rinnalla erityisesti tahtotilaa ja tutkittuja hyötyjä suuren aineettoman pääoman tuottamisesta.

3 Kulttuurin rinnastus Suomen luonnon kaltaiseen jokaisenoikeuteen on kaunis ajatus. Viime vuosisadan lopulla musiikkikoulutusta ajettiin eurooppalaisessa kontekstissa samoin jokamiehen oikeudeksi. Silloin aika ei ollut vielä tälle kypsä. Kaikilla siis olisi oikeus oman halunsa mukaan nauttia, kokea, oppia, tehdä ja olla osa kulttuuria sekä voimaantua kulttuurista.

Tärkeää on jokaisen osallisuus ja todellinen saavutettavuus. Toteutuakseen se vaatii henkilökohtaisen suhteen ja sen, että siihen kasvetaan osaksi. Tämä ei tapahdu pelkästään tarjontaa lisäämällä tai digitaalisesti, vaan sillä, että kaikkia lapsia koskettava pedagogisesti merkittävä työ aloitetaan jo varhaisiässä. Taiteen ja kulttuurin kosketuksen tulee olla kaikkien lasten oikeus. Yhtäläiset oikeudet siis riippumatta yksilön taustasta. Ensimmäisenä toimenpiteenä ei tulisi mainita digitaalisen kulttuurin vahvistamista, vaan varhaiskasvatuksen suuri merkitys koko ikäluokan tavoittavana, ammattilaisten ohjaamana toimintana, jossa voi kohdata ja tehdä taidetta sekä synnyttää elinikäisen taidesuhteen. Tähän oman jatkumonsa tuo myös peruskoulut, joissa edelleen voidaan tavoittaa koko ikäluokka.

Musiikki ja erityisesti varhaisiän musiikkikasvatus on väline, jolla eri taustoista tulevat ja erikieliset saadaan yhteisen tekemisen äärelle. Yhdessä musisointi leikin ja laulun avulla antaa valmiuksia monin eri tavoin. Muskari on enemmän kuin harrastus. Se on taitoharjoitus. Se tulisi olla maksutta tarjolla kaikille varhaisikäisille, kaikkialla Suomessa.

4 Neljäs tavoite katsoo kulttuuria varsin kapeasti. Siinä kulttuuri on hiottu, laadukas tuote, jonka avulla yhteistyötä ja erilaisia tuotteita brändätään, osin elinkeinoelämän käyntikorttina. Vetävät vientituotteet lisäävät kysyntää ja investointeja. Tämä on toki myös tärkeää, mutta laajemmin katsottuna kulttuurimme kansainvälinen vaikuttavuus syntyy koulutuksesta, osaamisesta ja näitä tukevasta tutkimuksesta sekä taiteen ja luovan ajattelun juurtumisesta osaksi muitakin kuin perinteisiä taidealoja.

Kaikille annettava taiteen ja kulttuurin kosketus jo nuorena voi turvata laajasti saavutettavuuden ja myös tarjota halukkaille polun tavoitteellisesti ammattilaisuuteen tähtääviin opintoihin. Aineettoman pääoman yleisen laajenemisen lisäksi tarvitaan myös ammattilaisia, jotka voivat toimia innoittavina esikuvina, samaistuttavina motivoijina. Vahva, alueellisesti kattava ja pedagogisesti osaava koulutusjatkumo on tämän vaikuttavuuden ehdoton edellytys. Tarvitsemme taiteen kosketuksen osana myös ammattilaisuuteen johtavat polut.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Kestävää ja osallistavaa kulttuuripolitiikkaa tehdään vain pitkäjänteisellä ja suunnitelmallisella yhteistyöllä. Vaalikausien yli, pitkälle tulevaisuuteen jatkuva yhteinen linja luo edellytykset kasvavalle ja kehittyvälle kulttuurielämälle ja samalla demokratian vahvistumiselle ja yhteiskunnan rakentumiselle yhteisten arvojen mukaisesti. Rahoitus ja muu sääntely eivät voi aihdella kurssimuutosten tahdissa. Elinkeinoelämän ja säätiöiden mukana olo rahoituksessa on hyvä lisä, mutta se ei saa poistaa julkisen rahoituksen merkityksellistä roolia ja pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja vakautta luovaa roolia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Musiikin taiteen perusopetus on jo nyt valtakunnallisesti kattavaa, tavoitteellista musiikin koulutusta. Toiminta on paikallisesti tärkeä ratkaisun työväline moniin ajankohtaisiin haasteisiin ja toisaalta selonteon tavoitteisiin. Sen laatu ja saatavuus on turvattava myös jatkossa siten, että mahdollisuudet musiikin taiteen perusopetukseen ovat tarjolla ja saavutettavissa kaikkialla Suomessa. Toteuttamisen tapoja tulee arvioida alati muuttuvan ja erilaistuvan kentän erilaiset tarpeet huomioiden. Yksilölliset osaamistavoitteet tulee olla todellisuudessa kaikkien saavutettavissa. Ammattilaisten pedagogisen osaamisen tulee tukea kaikkia opetuksen piirissä olevia. Huolimatta yksilön taustoista jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus tavoitteelliseen harrastamiseen ja edelleen ammattiopintoihin.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto haluaa olla jäsenoppilaitostensa kautta ratkaisu moniin ajassa oleviin haasteisiin. Musiikkioppilaitokset toimivat alueellisesti merkittävänä tapahtumatuottajana ja niillä on paikallisesti suuri merkitys alueen houkuttelevuuteen, elin- ja pitovoimaan sekä kulttuurielämään. Paikalliset ammattilaiset myös toimivat lapsille esikuvina ja antavat innoitusta sekä näkyvyyttä taidealan ammatteihin hakeutumiselle. Paikallisesti oppilaitosten pedagoginen henkilöstö aktivoi ja saa ihmisiä innostumaan omaehtoiseen kulttuurin moninaiseen harrastamiseen ja taiteen tekemiseen. Paikallisilla toimijoilla on merkittävä rooli myös mielipideilmaston kulttuuripitoisuuden kasvattamisessa.

Musiikki ja sen harrastamisen eri muodot ovat aineetonta pääomaa kasvattavaa, monia ihmisen perustaitoja tukevaa toimintaa, joka on myös yhteiskuntaa uhkaavalle segregaatiokehitykselle merkittävä vastavoima. Ratkaisut vaativat pitkäjänteisyyttä ja julkisen rahoituksen pysyvyyttä ja ennakoitavuutta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto haluaa kiittää mahdollisuudesta osallistua selonteon tekemiseen ja tässä kohtaa myös luonnoksesta lausumiseen. Luonnoksen alussa mainitaan, että

”Ihannetapauksessa selonteko tarjoaa pirstoutunutta kulttuurialaa yhdistävän ja innostavan vision.”

Haluaisimme nähdä asian kunnianhimoisemmin niin, että selonteon myötä taide ja kulttuuri tarjoavat pirstoutuneelle yhteiskunnalle yhdistävän ja tulevaisuuden uskoa luovan perustan, jolle voidaan rakentaa yhtenäisen, toisiaan kunnioittava, hyvinvoiva Suomi. Valitettavasti sinällään intoa ja elinvoimaa pursuava selonteko tehdään tilanteessa, jossa varsin moni yhteiskuntamme jäsenistä

on täysin kulttuurin ulottumattomissa. Pelkkä nykytason säilyttäminen tai suuri kasvu ei siis kaikilta osin ole realistinen tavoite. Tarvitaan paljon ponnistelua ja panostusta takamatkalla olevien mukaan saamiseksi. Tämä taas ei saa olla este hyvälle kasvuajatuksille tai jatkuvalla laadun kehittämiselle.

Paikallinen kulttuuripolitiikka on usein ennakoimatonta ja lyhytnäköistä. Pitkäjänteisyys ei näyttäydy alueellisesti priorisoituna arvona. Selonteon toimenpide-ehdotuksia on paljon. Asiat toki kasvavat pienistä puroista, mutta muutamaan yhteiseen, konkreettiseen kärkeen tiivistäminen olisi kuitenkin voimakkaampi, eri toimijoita samaan suuntaan ohjaava tapa.

Siis konkreettinen ja valmiiksi priorisoitu toimenpidelista olisi selonteon toteutumisen kannalta ennustettavampi.

Myös selkeyttämällä kuntien vastuita ja velvollisuuksia osana kestävää kulttuuripolitiikkaa olisi mahdollista paremmin sitouttaa paikallinen päätöksenteko valtakunnallisesti yhtenäisempään linjaan.

Kulttuurin tulevaisuudesta ei saa olla lopullisessa vastuussa yksin kunnat, vaan valtion on huolehdittava riittävästä resursseista ja niiden perustellusta ohjautumisesta eri toimijoille.

Martikainen Olli-Pekka
Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry